

Туркот О.А.

*юрисконсульт ГО «Об'єднання «Самопоміч» (м. Львів),
аспірант Донецького юридичного інституту МВС України*

**Щодо судового захисту акціонерних товариств,
які зазнали посягань на їх майно та органи управління**

У випадках посягань «рейдерів» на майно акціонерних товариств (далі – АТ) та їх органи управління не завжди врегулювати ситуацію, яка виникла можна у позасудовому порядку. Відповідно, представники АТ змушені в судовому порядку захищати свої законні права та інтереси.

Сучасна Україна намагається розвиватися відповідно до конституційно закріплених засад суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави. Існування такої держави без ефективної системи охорони прав людини та громадянина є неможливим. Як уявляється, одним із найважливіших показників рівня цивілізованості суспільства є реальність забезпечення прав і свобод людини. На тлі економічних, політичних та ідеологічних перетворень в Україні проблематика охорони прав і свобод людини і громадянина набуває особливої актуальності як в науковому, так і в практичному аспектах [1, с. 3]. І не в останню чергу потребують захисту майнові та організаційні інтереси акціонерів.

Засади добросовісності, розумності та справедливості як вихідні ідеї в праві виявляють свою регулятивну силу в різних галузях права, доповнюючись галузевими принципами. У сфері господарської діяльності, яка потребує спеціальної регламентації з метою захисту публічних інтересів, інтенсивність регуляторної дії моральних норм виявляється нижчою порівняно із нормами позитивного права [2, с. 19]. Саме через це на сьогодні на перший план повинні виходити каральна та компенсаційна функції юридичної відповідальності.

С. Ф. Демченко вказує, що ефективність господарського судочинства вимірюється за доступністю, справедливістю, неупередженістю, об'єктивністю й законністю правосуддя, оптимальністю строків прийняття остаточного (в

конкретній судовій інстанції) судового рішення у справі і залежатиме від низки факторів. По-перше, це спеціалізація і професіоналізм у системі господарського судочинства, тобто чинники, які варто віднести до внутрішньосистемних, таких, на які можна впливати з боку самої судової системи. Крім того, ефективність судового контролю залежить і від метасистемних (таких, що знаходяться поза системою господарського судочинства) факторів. Усунення їх залежатиме вже від системи вищого порядку. Зокрема, це забезпечення реалізації у правозастосуванні принципу верховенства права, наявність (відсутність) колізії права тощо. У межах вирішення завдання управління метасистемними факторами виникає і така глобальна проблема, як удосконалення господарського законодавства України. Практика застосування чинних законів визначила необхідність внесення до них певних корективів. Це стосується не лише базових для судової системи законів, а й таких вузькоспеціалізованих, як ГПК України. Заслужений юрист України зазначає, що критеріями ефективності господарського судочинства мають стати такі показники, як доступність правосуддя, його справедливість, неупередженість, безсторонність, законність, обґрунтованість і справедливості судових рішень, оптимальність строків розгляду справи [3, с. 23]. Варто погодитись із названим науковцем, оскільки у господарських судах встановлено термін розгляду справи, який не може перевищувати 2 місяців. Відповідно для АТ це сприяє швидкому розгляду справ, зокрема і тих які порушують «рейдери». Завдяки відносно невеликому строку розгляду господарського спору акціонери мають можливість відносно швидко «позбутися» «рейдерів» та відносити звичайну роботу. У господарській сфері зняття запобіжного заходу у вигляді накладення арешту на майно чи банківський рахунок часто не менше важливе, ніж виграш справи [4].

Справи, які розглядають у господарських судах є великими за обсягами та потребують ґрунтовного вивчення та дослідження матеріалів. Враховуючи суттєві особливості практики розгляду справ про банкрутство (значний обсяг справ, складність процесуального механізму, необхідність системи арбітражного управління для виконання процедур, множина колізійних

аспектів тощо), В. В. Джунь обґрунтовує доцільність створення вузькоспеціалізованих судів з юрисдикцією розгляду виключно справ про банкрутство, але в структурі судів господарської (комерційної) юрисдикції [5, с. 5]. Варто погодитись із науковцем, оскільки справи, які розглядають у господарських судах є великими за обсягами, потребують ґрунтового вивчення та дослідження матеріалів. І діяльність спеціалізованих судів можлива лише у межах судів господарських. Хоча зараз через різні причини відбуваються нападки на систему господарських судів, проте вона на сьогодні є усталеною, такою, що майже без серйозних нарікань працювала кілька десятиліть, спирається на норми кодифікованих актів господарського і матеріального, і процесуального законодавства. Ця система на сьогодні є оптимальною для України, а тому якщо і потребує втручання, то шляхом часткового коригування, а не радикального змінення. Тим більше, не можна проводити кардинальні зміни законодавства, що визначає основи регулювання відносин в економіці та вирішення спорів, що можуть виникати між їх учасниками, під час їх фактичного функціонування в умовах воєнного стану [6, с. 348-349].

У судовому порядку акціонери мають можливість довести вірність своїх аргументів лише на основі наведення якісно оформлених документів – як власних, так і своїх контрагентів. Тому працівники фінансового та правового відділів роботи АТ повинні бути надпедантами у доброму значенні цього слова. Уся документація повинна зберігатися протягом визначених законодавчими та інструкційними документами строків; документи повинні містити відповідні підписи і печатки, точні дати фактів – дій і подій; цифрова інформація повинна бути ретельно перевірена тощо. Отже, на перше місце повинна виходити правова робота в АТ, яка може бути чи не єдиною (крім правди) перевагою над «рейдерами».

Література:

1. Подоляка А. М. Адміністративно-правове регулювання охорони громадського порядку в Україні. Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.07 / А. М. Подоляка. — К., 2009. — 39 с.
2. Беяневич О. А. Теоретичні проблеми господарського договірнього права: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.04 / О. А. Беяневич. — К., 2006. — 37 с.
3. Демченко С. Ф. Складники ефективності господарського судочинства / С. Ф. Демченко // Вісник Академії управління МВС. — 2010. — № 2 (14). — С. 21-27.
4. Деревянко Б.В. Питання накладення арешту на майно // Господарсько-правове забезпечення розвитку сучасної економіки України: Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку сучасної економіки України» (м. Донецьк, 14 листопада 2008 року): У 3—х частинах. — Частина друга. — Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2008. — С. 76—77.
5. Джунь В. В. Теоретико-прикладні проблеми реформування законодавства України про банкрутство: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.04 / В. В. Джунь. — К., 2009. — 30 с.
6. Деревянко Б. В. Важливість функціонування усталеної оптимальної системи господарських судів в Україні / Б. В. Деревянко // 10 років застосування Господарського кодексу України: сучасний стан та перспективи вдосконалення кодифікації: зб. доповідей наук.-практ. конф. (14 листоп. 2014 р., м. Київ) / голова ред. кол. О.П. Подцерковний. — Одеса: Юридична література, 2014. — С. 345—349.

Туркот О.А. Щодо судового захисту акціонерних товариств, які зазнали посягань на їх майно та органи управління / О.А. Туркот // «Право, суспільство і держава: форми взаємодії»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 16-17 січня 2015 р. — К.: Центр правових наукових досліджень, 2015. — С. 34—36.